

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petsor 5 kr.
 Nyílttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetéskor . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda: Főter. 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Megjelen: Szerdán és Szombaton.	Kiadóhivatal: Volez B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reklamatok ide intézendők.
---	---	---

Mi a mivelttség?

(z) Mi a mivelttség?

Talán a tudományok kimeríthetetlen tárházából minél többnek bírása; az Isten lételemének bizonyítása, lényének kutatása; a természet titkaiba való mélyebb és mélyebb behatolás s hypothesisról hypothesisre való előhaladás?

Meghatározása a tárgyak száma, egymáshoz való viszonyításából eredő állapotának, s a tárgy, a tér nagyságának?

Elsajátítása a világ nyelveinek, s a tehetség ezeken irni olvasni és beszélni?

Avagy elsajátított forma szerinti magaviselet, minden szónak, mozdulatnak, úgy otthon valamint künn az életben, elhivatás teljesítése körben és a társaságban meghatározott szabályok szerint való alkalmazása?

Avagy a túlságos szelidség, hogy senkit sem jó sem rossz embertársunkat ne bántunk, a rossz tettek előtt is szemet hunyunk, másnak ellene ne mondjunk, mindenben igazat adjunk, hogy mondják el mily mivelttek vagyunk?

Birták a tudományokat nagy nemzetek, birták Aegyptom, Arábia és Görögország, s hol vannak ezek most, avagy a mivelt országok közé sorozzák-e?

Ezeknek nem volt fogalmuk az „emberiség” eszméjéről, a nagy tettek egy—egy embert örökítenek meg, s az ország nagysága az ők dicsőségüket hirdette, s nem ritkán félistenekké emelte.

Avagy megtartotta e a ceremonia és etiquette a Bourbon házat a francia trónon?

Végül láttátok e már a szelidséget munkálkodni, erély nélkül és tehet e valamint az, ki mindenre „dobse”t mond s másra biz mindent, hogy másokat meg ne sértsen?

Bensőnek kell a mivelttségnek lenni, az ész világosságának a lélek jóságával való egyeztetése, s nyilvánulnia kell munkálkodásban az emberiség javára.

Szükség van a tudományokra fő szükség! Ezek adják az embernek az eszközt fenntartásához, ez az út a tökéletesedéshez, az élet fő céljához; de erre csak eszköz, s ne hogy azt higgye a tudós, hogy ő mert tud, költlességet megtette; csak akkor van tudományának értéke, ha azt felhasználva munkálkodik az emberiség javára.

Az ész világossága, párosulva a léleknek jóságával, ez megmutatja az utat, melyen haladnunk kell, s megtanít a magunk alkalmazására, embertársainkkal szemben. Nem kellene erre könyvekben megírt szabályok, melyek felületességre taníthatnak, de ez nem a mivelttség, hanem annak ferde kinövése.

Az ész világossága és lélek jósága megtanítanak arra, mikor kell embertársunkkal szemben szelidséggel viseltetnünk, de nem fog akadályozni, hogy a bünt ostorozzuk és meggátoljuk. —

Ezeket követve, megtaláljuk a mivelttség útját. —

Midőn emberiségről szólunk, ezt természetesen első helyen hazánkra, honfitársainkra értjük.

Az országok politicalai és társadalmi csoportosulása, oly körre szorítja az embert, melyben munkálkodását sikeresen fejtheti ki.

Igyekeztek mindenki maga magát fejleszteni, de midőn ezt teszi, tartsa szem előtt a haza és embertársai iránti köteleességét. Gondolja meg, hogy a nemzetek fennállását csak az általános mivelttség biztosítja, értvén ez alatt azt, hogy mindenki saját állását saját hivatása körében felfogja, a haza és embertársai iránti köteleességeit érti, átérzi és teljesíti, s ha e vonás a haza lakosságainál általános és megszokottá lesz, mire törekednünk kell, akkor biztosítva van hazánk az enyészet ellen, — mert mivelt. —

Oláh gyps.

(Természetrizai tünemény)

(g) Szép világot vetnek az alábbi hírek azon hazafias lelkesedésre, mely az oláhországi hivatalnokokat a jelenleg folyó események intézésében vezeti, s tanusítja mily öntudatos meggyőződés hatja át keblüket az iránt, hogy népek javán munkálkodnak, s mindent érte tesznek. Képesek ez eszméért lemondani, lemondani mindenről, s áldozatot hozni a haza oltárára, a mint következik.

Egyik bukaresti lap szerkesztőségénél az önzetlen hazafiság jelvénye van közszemlére kitéve — egy darab kenyér. —

Ha megtöröd e kenyeret látni fogod, hogy annak egy harmadrésze porond, egy harmadrésze gyps, és egy harmada liszt. —

Valjon ki taplálkozik vele?
 Bizonyval a hivatalnokok, kik lemondtak fizetésikről, mert a hazának szüksége van arra, szüksége van, hogy a lételemért való küzdelemnek rugóját nyerve meg általa.

Az ám! — a katonák! — kik vértüket hazájukért ontják, s kiknek idegeit a hivatalnokok gypsel edzik, hogy oly kemény legyen, mint a gyps, — hiszen a törött tagokat is ezzel tartják össze, hogy össze forrjanak, hátha jó a gyps praeservatívának, belső szerként, a csatában történhető vágások, törések szétrobbantások ellen?

Nem lehet tudni! Oláhországban megtörténhetik. Rajta Magyarország románjai adakozzatok a romániai sebesültek javára! Mi megkezdjük az adakozást két kilo gypsel.

„Oltu” kerületben Oláhországban hat héten által requiráltak a „parasztoknál” az orosz sereg részére, elvettek tőlök mindent, marhát, terményt, az utolsó falat kenyeret.

Ez így is illik, így kívánja az egyenlőség. Ha a nagy fők munkálkodnak eszükkel, illő, hogy a „paraszt” is meg hozza áldozatát a hazának, s ha nem képes oly nagy áldozatot hozni, mint amazok, t. i. a szellem magasztos áldozatait, — jó tőle az anyagi is. Mit tehet róla, ha egyebet nem adhat — önként — requiratio útján. —

S ha nincs mit egyék? — Egy, k gypset. Ha a katonát táplálja ez, miért ne táplálná a paraszty gyomrát?

Gypset Magyarország románjai! Gypset! — Ime mi az adakozást két kilóval megkezdjük.

A requirált tárgyak árát a muszkák a tisztviselőknek kifizetik. Tudják ők mi a beesület!

Hát a tisztviselők mit esinálnak e pénzzel? —

Egy harmadrészevel gypset vesznek a katonák kenyéréhez, — a másik kétharmadra nincs szükség, porondat ingyen kapnak, az egy harmadrész liszt pedig kitelik requiratio útján. Ez tiszta consequentia. Tudják ők mi a beesület!

Hírlik, hogy a muszkák a romániai vasutakat megakarják vásárolni.

De hát eladók?

Eladók, mert a garantizott kamatot a kormány nem tudja fizetni, s már 14 millióval adós.

A részvényesek ezért felajánlották a muszka kormánynak, hogy a vasutakat vegye meg. —

Van egy tanácsunk.

Megtakarítások útján lehetne a garantizott kamatot beszerezni; de a vasutat kezökből ki ne eresszék!

Nem kell lisztet tenni a katonák kenyérébe, a a requirált gabonát el lehet adni, a porondot szintén a dunai hidépítésekhez, és a védművek építéséhez. Elég a kenyérbe a gyps.

Magyarország erdélyi részében a gyps bőven előfordul, lehet aláírást, gyűjtést rendezni, s akkor erre sem kell pénzt kiadni.

Románaink bizonyosan bőségesen hozzá fognak járulni, sőt mi is, s az adakozást ezennel két kilóval meg is kezdjük. —

A csatatérről.

Dervis pasa orosz területre hatolt, Karsz felmentett, pétervári hírek e tényt igyekeznek megczáfolni. A törökök az oroszokat Karakalisznál újból megverték.

A lapok emlegetik, hogy hesseni Sándor herceg bolgár trónjelölt lenne, — a „Bohemia” prágai lap e hírt megczáfolja. —

Az angol hajóhad a Besika öbölbe megy, mi az orosz köröket nagyon lehangolta. Az angol kormány ez intézkedést közvetlen érdekei megvédésével, és azal indokolja, hogy készen akar állani a konstantinápolyi keresztények védelmére.

Szerbiában a kormány a hadsereg tényleges állományát 20000-re akarja emelni, s kényszer papirpénc kibocsátását tervezi. Különben Szerbia semlegességre határozta el magát, de ez a lakosságnak nem igen tetszik.

Bulgáriában jun. 30-án volt az előcsata, mely a törökök győzelmével végződött, Bielánál az oroszokat megverték, és a Szisztovánál lévő hidat is a török ágyunaszádok összerombolták.

A Duna mellett a harc nagyon hevesen foly már 60 zászlóalj orosz kelt át a Dunán, mindkét fél véresen küzd, az öldöklés rettenetes, az eredmény még kétes, a küzdelem folytonosan nő. —

Ruszesukat erősen bombázzák.

A Dobrudzsában lévő oroszok Medzsidie közeléig nyomultak.

Florentinnál a törökök tüzelni kezdtek a túlsó parton lévő ellenségre, az oláhok azonnal tovább állottak, az oroszok közül 150 maradt halva. —

A bolgárok ahol csak törököt találnak azonnal felkonozolják. —

Zevinben — Ázsiában — a török hadseregben a lelkesedés nagy, a muszkák, a nagy vereségek folytán, az egész vonalon visszavonultak. —

Batumnál a törökök az oroszokat szintén visszanyomták.

Suchum-Kalénál az oroszokat újból megverték. A szultán Sumlába utazik.

Drinápolyt hatalmasan megerősítik. —

A törökök Ázsiában támadólag lépnek fel. — Az Alásgerdnél vívott harcokban az oroszok roppant nagy veszteségeket szenvedtek. —

A gyermek olyanná lesz, a milyen környezete.

(Folytatás)

Az a szüntelen parancsolás, most ezt tegye, majd amaz; most ezt ne cselekedje, majd amazt. Most ide majd oda fusson. Mit mondjon, mit ne be-

széljen. Mihez nyuljon, mihez ne érjen. Mind-ezen szép infelmeknek, oktatásoknak pedig csak egy van képző hatása a gyermekekre nézve, ha ezeket gyakorlatból sajátíthatja el, látván és hallván azokat szülőitől, testvéreitől és a háznépeitől beszélni és eselőködni. Innen van hogy mivelletlekkül szülők családi körében nevelt gyermekek látván szülőiktől a nemes és jó bűnsmódot minden emberrel szemben; hallván a helyes és szép beszédet egy a család kedves tagjaival — valamint az alsóbb eselőkkel folytatott szováltás alkalmával; tapasztalván a szülők hűségét és igazságát gyermekeik, háznépeik és más idegenekkel egyiránt; érezvén az erénynek ily alakban közlött nemes hatását önmagok a gyermekek is mint egy önkönytelenül lesznek erényesekké. Ellenben oly szülők társaságában, kik nem csak eselőkkel — gyermekeikkel — hanem még kedves házastársokkal szemben is oly szavakat és helytelen beszédeket használnak, melyek a gyermek értelmének fejlődését még csirájában megmételtyezik; kik oly dolgokat és tetteket követnek el, melyek a gyermek szívet még igen korán a rossz indulatokkal és szenvedélyekkel árasztják el; kik önhasonlesés miatt lábba tiporják az igazságot s álokoskodás útján akarják bebizonyítani azt, hogy csak egyedül ők azok a szerencsések, kik minden körülmények között igazságosak: Ilyen szülők társaságában, — mondom — nyerne család nevelést oktatást azon szerencsétlenek, kik nem csak tunyák és munkaképtelenek, hanem ezek mellett rosszak, igazságtalanok és erkölestelenek lesznek.

A rom. kath. leányiskola ügye.

Tekintetes szerkesztő ur! Becces lapja mult számában a „Hírek“ között olvasám, hogy Szentpéteri Antal ur és több társa, kiknek gyermekeik a rom. kath. leányiskolában járnak, megrójják a kir. tanfelügyelőt, megrójják a rom. kath. iskolaszéket és dícsérik a rom. kath. tanítónőt, mint mivellet és képzetet, mindezekre egy megjegyzés nyújtott alkalmat, hogy a rom. kath. leányiskola vizsgáján kézi munkák kiállítva nem voltak.

Miután Szentpéteri urnak tetszett a rom. kath. leányiskola tanítónője nevében, mint elfogult szülő, prokátoroskodni, legyen nekem is meg engedve, mint szegény katolikus szülőnek ez ügyre vonatkozólag pár megjegyzést tenni.

Hogy Szentpéteri Antal urnak mennyi fáradságába került, a várost összefutkosva 24 aláíró megnyerni, kitűnik onnan, hogy a város minden fertályát összejárta, futott, fáradozott, toborzott, legyen ez az ő baja.

De az a tordai rom. kath. egyház baja, hogy a rom. kath. tanítónő az egyház felekezeti népiskolájából „uri“ iskolát csinált s az „uri“ szülőktől egy — egy holnapban az oktatásért 4 — 5 és több frtokat vesz és így arezul csapja a törvénynek az oktatás ingyenes voltára vonatkozó intézkedéseit.

A r. kath. tanítónőnek az egyház szállást ad és 200 frtot évenként, és kérdezzük, minő hasznokat huz az egyházközség azokért? Semmit! Ingen élvezi ezen jótéteményeket s a szegény sorsu gyermekeket, a kik a tanítónő havi követeléseit ki nem elégítik, vagy elég öltözetben iskolába meg nem jelennek, kizárja; így történik aztán, hogy a szegény sorsu katolikus gyermekek a Szentpéteri ur kedvéért a rom. kath. egyház által fenntartott iskolából kizáratnak; így történik, hogy e nagy ecelésében annyi katolikus leány közül még talán 20 sem jár a dícsért tanítónőhöz, hanem mind más felekezeti iskolába. Ez méltán fájhat egy jó katolikusnak, fájhat, mert a tanítónő fegyelmet nem ismerve ép úgy intézkedik, a mint neki tetszik s intézkedik is azokért, a kik őt jól megfizetik.

Ha Szentpéteri ur ismeri a törvényt s tudja, hogy az oktatás ingyenes, azt is tudhatná, hogy a tanítónő törvény ellenére, törvényt szegve, annak tudatával kétszer fizeteti meg fáradságát, de sőt törvényt szeg ismét, a midőn a fizetni nem akarókat az iskolából eltávolítja.

Ha Szentpéteri ur és társai, kiket ismerem nincs szerencsém, csakugyan úgy szeretik a tanítónőt, izlésök ellen semmi szavam nem lehet, de az egyház adja is oda mindenestől a tanítónőt, ám tartásuk és fizessék, ha nekik épen extra tanítónő kell és külön lepényt akarnak sütni a törvény ellenére.

Jó-e a tanítónő, vagy rossz, hiszem, hogy jó, mert a kir. tanfelügyelő a tartott examenen elismeréssel szölt az évi eredményről, de, mint volt iskolaszéki tag azt is tudom, hogy minden műveltsége és pontosságára daczára fogalma sincs a keresztényi engedelmességről, az előljárók iránt tartozó tiszteletéről s 16 év óta bogarai szerint intézte az iskola ügyeit az

egyházi előljárók tekintélyének akárhányszor nem respectálásával, mintha a tanítónő, valami sérthetlen oraculum lett volna. S csinálta ezt is Szentpéteri és társainak tulgedelgetése.

Pedig ha egy rom. katolikus egyháznak leány tanítónője van, azzal az iskolaszék, mint kurtával egy rendelkezik s ha a tanítónőnek elég műveltsége van elismeri az előljárók iránti tiszteletet és botrányokra alkalmat nem nyújt.

Nem vagyok szakértő a nem bírálhatom meg képzettségét a tanítónőnek, de úgy vagyok meggyőződve, ha tanítónőt jól megfizetek, elis várom hogy jól tanítson s ha a tanítónő oly búsán fizeteti magát, botrány volna, ha nem volnának meg benne azon tulajdonok, a melyeket megfizettetni kér.

Ott nincs érdem, a hol fizetés és szolgálat van szóban s helytelen, műveltséget el nem áruló az, hogy egy tanítónő vagy más a maga érdemül tudja fel azt, a mivel különben tartozik és tenni köteles.

Elismerem, hogy Szentpéteri Antal ur elég képzet és szakértő, hogy gyermekei tudománya után megbírálja a tanítónő képzettségét és tudományát és hiszem, hogy Szentpéteri Antal ur, mint ismert pedagógus tudja azt is, ha vajjon a tanítónők törvényes, vagy törvénytelen alapon állanak, azért méltán meg is róhatja az iskolaszéket és a kir. kormány közeget eljárásában, s hiszem azt is, hogy a megrótt két testület sem fogja igen rossz néven venni, ha Szentpéteri Antal ur annyi más féle irkálás után egy kissé ezeknek is neki megy s megtanítja őket a törvényre s fejükre olvassa a paragrafust. Miként fogják magukat Szentpéteri ur kimerítő törvény ismerete ellen megvédelmezni, az az ő bajuk és dolgok. Abban én is hibázatom a kormány közeget, hogy ezen iskola ügyét nem jelenti be a közizag. bizottsághoz és nem intézkedik a felgyült bajok orvoslása végett.

Mi mulasztás terheli az iskolaszéket Szentpéteri ur szerint valamint a kormány közeget, nem tudom, de azt tudom, hogy itt mindkettőnek fontos feladata és kötelessége van és ha nem akarják, hogy a törvény sértés elnézéséért be ne panasztassanak, követeljük a törvény értelmében: a) legyen az oktatás a rom. kath. leányiskolánál ingyenes b) utasítsa nevezett tanítónőt az iskolaszék és egyházkormány férfiak iránti kellő tiszteletre; mert úgy vesszük észre hogy a ló nagyon elkapatta.

Van még egy mondani valónk a tanítónővel szemben, ezt utolsó tushnak fogom használni akkor, ha a tanítónő tovább is fog pattogni Szentpéteri ur hátán; ez bizonyára elhallgattatja mind a 25-öt.

Egy szegény katolikus szülő nem a 25, hanem a 2000 körül.

Levellezések.

Felvincz, Julius 3-án 1877.

Tekintetes szerkesztő ur! Becces lapja 13-ik számában — az állandó tért nyert rabló historiák között, melyek az igazat megvalva vidékünk helyrajzi fekvésénél fogva minket érdeklőleg, ez időszert és semmi körülmények között igazak nem lehetnek — olvasám, hogy a political tisztviselők általánosságba megróvára érdemesítették azért, hogy a Nemes Alsó-Fehérmegye alispánja által Junius 26-ra a Kocsárdi indóházhoz berendezett rabló üldözési concertbe személyes jelenlétükkel közre nem működtek. —

A mennyiben ezen általánosságba kimondott megróvást — miután a rablók üldözése járásomba tervezetett — magamra is vehetem — öngazolásomra kérem e soraimat becces lapjába felvenni. *) —

A szolgabírónak hivatalos kötelessége a jelen viszonyok között e szóval fejezhető ki „minden,* e szóban culmináló összefoglalomnak megfelelni, az önzetes tisztviselőnek kötelessége.

De viszont hogy a szolgabíró mindennek meg felelhessen — szükséges mindent tudnia, a mi járásában történik — és mi a járásában felsőbb tisztviselő által is keresztül vitetni tervezetetik. —

Tudom és határozottan állítom, hogy járásomban ez ideig, személyi vagyon biztonsággal felzavarva nem volt, birtokosság, falusi nép, szorgalommal folytatja munkáját, rablóról, rabló historiákról nem tud semmit, s ha hall eféléket nem hiszi, s ebből kifolyólag azt: hogy a rablók éppen Székely Kocsárd vidékére melynek környékén erdők, vagy csak berkeknek nevezhető helyek sem léteznek, hol a lakosság tömörségénél, életrealósága, hangya szorgalma lótság kelésénél fogva ily fajtájú emberek felfedezetlenül órákig tartó menhelyet sem lelhetnének — betörjenek megtelepüljenek — ily lehetőségnek még feltevése is izgult agyszüleménynek nevezhető. —

*) Ki kell nyilvánítanunk, hogy a megróvás az intézkedő alsó-fehérmegyei tisztséggel szemben tételtől lapunkban.

Szerk.

Ily nyugodt viszonyok között, hogy Alsó-Fehérmegye alispánja Junius 26-ra a Kocsárdi indóházhoz mit tervezett — miután arról egy oldalról is máigis értesítve nem lettem — becces lapja olvasásáig — nem tudtam, s miután bátor vagyok hinni, hogy ez időszert a minden kötelesség mellett nem követeltethetik még az is, hogy a szolgabíró azt is tudja hogy miről tetszik gondolkozni egy idegen vármegyebeli alispánnak — ez okból igen természetes, hogy a kudarcot vallott rabló üldözési kalandozásom a Székely Kocsárdi indóháznál jelen nem lehettem. — Ennyi öngazolásomra, szerény ohajtásom pedig az lenne:

Követeljenek a circularis tisztviselőitől mindent, mert e követelésnek jogos alapja is lehet, — de legalább az Ariedne fonala vége megtanulását könyviség meg azzal, hogy a felsőbbek által tervezett ügyekről, az azokkal szemben elfoglalandó hatáskör és eljárásról az illetékesek értesítsék, mert bizonyos dolog alkotmányos országban, megyei igazgatási rendszer mellett, hogy szolgabírói járásban, a szolgabíró tudta és értesítése nélkül bármely ügy foganasíttására rendszabályok téessenek, s azok foganasíttassanak is — s fiasco után — a szolgabíró a közvélemény megróvásának dobják oda. —

Alkotmányos közigazgatási keretünkbe, még, ma a szolgabírói intézmény az administratio tengelye — annak ignorálása — barometruma szokott lenni a központi igazgatás hanyatlásának is már pedig mindkettőnek régi fényét, tekintélyét — csupán összhangzó intézkedések védhetik meg — erre hatni pedig mindnyájunk hazafiúi kötelessége. —

Megkülömböztetett tisztelettel maradtam

Kovács Albert, szolgabíró.

M.-Bogáth, július 3-án 1877.

A marosbogáti önkéntes tűzoltó-egylet — tombola-sorsjátékkal összekötött májálisa folyó év június 17-én a következő fináncziális eredménnyel tartatott meg: begyült elárusított jegyekből 112 forint; felülfizettek. Mlgs. Elekes Mihály 3 frt. Kovács Dénes 3 frt. Bedő Sámuel 2 frt. Novák Izsák 2 frt. Szilágyi Leopold 2 frt. zabadi Gáor 2 frt. Csontos István 2 frt. Molnár Károly 1 frt. Keresztes Áron 1 frt. Fosztó László 1 frt. Oesvári András 1 frt. Kecskeméthy Samuel 1 frt. Horváth György 1 frt. Hiersch Adolf 1 frt. Esztogár Kajetán 1 frt. Oszterlam Teofor 1 frt. Magyarai Sándor 1 frt. Bede Károly 1 frt. Eczken Sándor 1 frt. Gerászim Áron 1 frt. Zsigmond János 1 frt. Györffy Ádám 1 frt. Dózsa Sándor 1 frt. e szerint az összes bevétel 144 frt. mely összevből levonva a 44 frt. költséget, marad a tűzoltó-egylet pénztárában tiszta jövedelem 100 frt. —

A maros-bogáti lelkes — minden jó és nemes czélért egyébiránt buzgó — nőkör által rendezett tombola sorsjátékból begyült 40 frt, mely összev az egyetértő nőkör által egyhangulag a maros-bogáti olvasó-egylet javára ön átengedve. Megemlítőnek vélem — ha a női szerénységet meg nem bánthanám — miszerint Maros-Ludasról Novák Edéné Császár Róza urnó a tombolán nyert tárgyat a nőkörnek vissza ajándékozta, mely a helyszínen elárvereztetvén, az olvasó-egylet javára 3 forintot eredményezett, és így olvasó-egyletünk-e szellemi intézete helységünknek 43 frttal gyarapodott. — Maros-Ludasról Laczhegyi Vilma urhölgy a kisorsolások közé értékes tárgyat készített s küldött át a maros-bogáti nőkörnek. —

Érdekes volt figyelni a kisorsolás alkalmával a fiatal tánczosok feszült várakozásaira, mely reménynyel várta mindenik fortuna kerekét, hogy hoz-e valamit részére azon kedves tárgyakból, melyeknek előállításán annyi finom női kezecke dolgozott?

Azt hiszem fölösleges lesz bizonyítgatni — mert hisz a tények legvilágosabban beszélnek — miszerint daczára a szük anyagi viszonyoknak, az egyetértés és a közügyek iránti lelkesedés egy szerény kishelységben is elég tekintélyes összegyűjtött teremteti a közügy oltárára. Fogadják hát a fennemlített lelkes vidéki és helybeli urak és urnők buzgó pártfogásukért egyeteink nevében forró hálám, s azon ohajom kifejezését, hogy vajha a gondviselés istene mind reánk, mind pedig hazánk minden polgárára a békét, az egyetértést és áldást — minél hosszabb időre állandósítsa! Isten velünk!!

Pásztor Sándor,
olvasó és tűzoltó-egyleti titkár.

Törvénytészi csarnok.

(Folytatás és vége)

A mi a nyilvános erőszakoskodás büntényét illeti: miután vádlott mentéséhez képest Miron Vaszilie és Czibre Gligor tanuknak részint a büntető lajstromban foglalt, részint a vizsgáló bíróság előtt tett és a becsülevél által is támogatott valamásával be van bizonyítva az, hogy a panaszló Kertész Já-

nos kutyái vádolt kutyáival a kerítésen át marakodni szoktak és kárt okoztak, és fenn említett 2 tanu vallomásaival támogatva Székely Kati, Tyiorán Daniilláné és Dinkán Mitru vallomásai által igazolt az is, hogy panaszló kutyája a vádolt kutyáját a tény napján 1873 június 28-án d. u. is össze marakodott: ezen körülményeknél fogva vádolt azon tényében, hogy panaszló Kertész Janos marakodó kutyáját lelőtte, btk. 858. a) pontjában jelzett nyilvános erőszakoskodás büntényének tárgyi tényálladéka fel nem található — nem merülven fel a kutyának minden ok nélkül gonosz szándékkal elpusztítása. A mennyiben azonban vádolt a káros kutyáját hatósági közbenjövétel vagy bár előzőtt figyelmeztetés nélkül elhamarkodva lőtte meg, fenn hagyatott károsnak magánjogi igényeit a törvény rendes útján érvényesíthetni. —

A mi végül a Popu József sérelmére elkövetettnek látszó ragalmazás büntényét illeti, a büntény vádjá alól szintén feloldozva lett vádolt s teljesen ártatlannak nyilvánítva, a következő indokokkal: tekintve, hogy vádolt által 1871. május 11-én 848 sz. alatt a volt erdélyi kir. biztossághoz beadott panassza nem csak egyesbíró Popu József ellen felhozott, hanem a tisztség és a törvényszék ellen tett több rendbeli gyanúsítások és sértő kitételek miatt lett Kolozs megye főispánja által a bírósághoz eljárás végett áttéve; tekintve, hogy panaszló Bíró Domokos első kihallgatásából már felderült, miképpen ő a Malom Zsigmond fele becsület sértési ügyre vonatkozólag az egyesbíró Popu J. által kiadott bizonyítványt (felhagyási határozat) azért mondotta hazug bizonyítványnak, mivel ő a tárgyaláson nem volt jelen s Malom Zsigmondot nem követte meg személyesen, — és a bekért kihágásos ügyiratokból kitűnt egy felől az, hogy Bíró Domokos ügyvéd Bodor Pál által volt a tárgyaláson képviselve, másfelől pedig bebizonyult, hogy Popu J. helyesen hozza a felhagyási határozatot, mivel Bíró D. meghatalmazottja, Bodor P. visszavonta a vádat, és meg követte magán vádló Malom Zsigmondot képviseltje nevében; ezeknél fogva elesett a szükségesség Popu József ellen hivatali hatalommal visszaélésért vizsgálatot indítani, és úgy a Bíró D. fennemlített kifejezése is a ragalmazás bűnét annyival kevésbé volt alkalmas megállapítani, mivel a további kihallgatás minden azon ellenvetésre, hogy Bodor Pál által az ügy elintézéséről szóval értesítve lett, azzal menti magát, hogy meghatalmazottját megkérésére, kibékítésre nem utasította a minthogy a felhatalmazásban ezen tétel nem is foglaltatik, és Bodor P. sem állította, hogy a szobeli utasításban őt vádolt megkérésére bízta volna meg, — következésképp vádolt teljes jó hiszemben volt akkor, a midőn az egyesbíró hamisítással vádolta a Malom Zsigmond és közte fennforgó becsületsértési ügyre vonatkozólag egy oly felhagyási határozat hozatalában, a mely az ő tudtán kívül csak is egyedül felhatalmazottja kezeltéje folytán lett meghozva.

Kir. ügyész az ítélet ellen felhívást jelentett be. (U)

H i r e k.

— A gyilkosság harmadik áldozata, mely folyó hó harmadikára viradólag Weinbergereknél oly borzasztó módon végrehajtattatott, — a kis leányka szintén meghalt. — E halált valószínűleg nem annyira a szenvedett sérülések okozták, mint a nagy ijedelm és megrázkodás, melyet e szegény kis lénynek a borszasztó esemény látása okozott. — Anyira félt e gyermek a catastropha után, hogy ha nem ismerős csak közeledett hozzá ijedve sikoltott fel. —

— A képviselő választásra jogosult egyének névjegyzékének kiigazítása központi választmány által a végre kiküldött összeíró küldöttség folyó hó 5-én és 6-án teljesítette városunkban. Mint értesülünk a múlt évi adó be nem fizetéseért nem sokan maradnak ki a névjegyzékből, a mi arra mutat, hogy adófelügyelőnk az adófelhajtás körül erélyesen járt el.

— Szentpéteri Antal és társainak mult számában a helybeli rom. kath. leányiskola tanítója érdekében kivonatilag ismertetett cikkére, már eddig 4 ellennyilatkozatot vettünk katolicus szülőkől, egyet közlünk tanügyi rovatunkban, a többiek közlését, mert a kellő tárgyilagosságot nélkülözik, megtagadtuk, s félretettük. Nem tehetjük azonban, hogy e tárgyban jött 5-ik kérelmet közre ne adjuk: „Teljes tisztelettel kérem fel t. szerkesztő urat, sziveskedjék Szentpéteri Antal által állítólag többed magával, a rom. kath. tanítónő érdekében beadott nyilatkozatot és annak aláírót kiadni, mert attól tartok, hogy az aláíró 24 szülő közül, talán 6 sincs katolicus, s így

Szentpéteri Antal egy oly népséggel akar beavatkozni a kath. egyházunk ügyeibe, a melynek ehhez semmi köze nincs, s a mely az egyház terheit nem viseli. Kérem ezt azért, mert akkor bővebben hozzá szólhatunk, a kik ismerjük az ügyet és személyeket; mert mi nem a többi felekezethez tartjuk a tanítónőt a kiket legszívesebben látunk, hanem saját gyermekeinkért, a tanítónő pedig már oda vitte a dolgát, hogy csak olyanokat vesz be, a kik fizetik külön, így aztán a szegény katolicusok elzüllöttek s a tanítónő lett azoknak tanítónője, a kik az egyház terheit nem hordozzák. Egy katolicus. — Ezen érzékeny seprát katolicus irányu kérelemnek helyet nem adhatunk, mert ama nyilatkozat sorsa mult számunkban végképpen eldőlt.

— 260.000 forint érkezett tegnap a kolozsvármegyei árvaszékhez, mely a Bakó masszát képezeni. A pozsonyi pénztárakban volt elhelyezve ezen összeg, a megye tiszta kezelés szempontjából kénytelen volt onnan kivonni. Most az elhelyezés iránti tanácskozás foly. Kolozsmegyei statutumai szerint a megyei árva pénzek feltétlenül a Kolozs megyei pénztárban gyűmlesztendők. De ezen pénztár ily nagy összegből alig fog igénybe venni 15—20 ezer frtot, többi összeg más pénztárakba lesz elhelyezendő. Nagyon helyén volna, ha két pénztárat nem szalasztaná el e kedvező alkalmat s folyamodnának e tárgyban, hogy ezen összegből a tordai pénztárakban is elhelyeztesék bizonyos összeg, mely után csak 6% volna fizetendő.

— Nagy-Enyedről vesszük azon panaszt, hogy a szentkirály és tót-uczai hidak csak, egyik fele van karfával ellátva. Rémület fogja el az embert, midőn látja, hogy a Szász iskolába járó gyermekek ilyen veszélyes átjárakon járnak s a hol egy kis csinaltság következtében örökre szerencsétlen lehet bármelyik. — Azt hisszük, hogy a városi előjáróság nem mulasztja a másik karfát is felrakatni s piczulaszkodni nem fog ott, a hol emberek életéről és jövő reményeiről van szó. Ha pedig nem teszi meg méltó lesz rábába tenni azt az előjáróságot.

— A rabló-gyilkosság, melyről mult számban szólottunk, még a következőket irhatjuk. Több, mint bizonyos, hogy a gyilkosságot Weinberger Aronon és neje pléhes segédje hajtotta végre rablási szándékkal. A tett elkövetése előtt 10 nappal jött a gyilkos Tordára és itt volt 10 napig a nélkül hogy valaki bár keresztnevet tudná. A rendőrségnél pedig bejegyezve nincs. Számos kihallgatás történt, de senki sem tudja minek neveztek. Semmiházi fráternek nézte mindenki, tudott németül és magyarul; állítólag német fiú Aradról mintegy 20 éves, nyulánk, száraz erős szöke. A tett elkövetése előtt való estvén egyik szomszédnál volt e gazember s ott folytonosan sirt, a szomszéd bámult a nagy kamasz érzékenységén, s nem tudta miért sirt. Tízóra után haza ment, egy szobába hált a gazdákkal, legalább a szoba záruk épsége és egy üres vetett ágy ezt bizonyítja. Hogy mely időtájban hajtotta végre véres tettét tudni nem lehet. Weinberger Aron egy ágyban hált nejevel s befelé fordulva, aludt. A gyilkos oly csapást mért fejére a fejszével, hogy szörnyet halt, álmában halt meg, meg se mocozant. A nagy ütésre felébredett a nő, de már ez is kapot fejére ütést, mely halálos nem lehetett. Ugy kell lenni, hogy a nő az ágyban viaskodott a gyilkossal, a ágy nemü tiszta vér vol.; innen a nő leugrott több fejsze ütés daczára, a földön vászorogva kereste az ajtót, mert az ajtó alsó részén látszik a véres ujak helye s ezen állapotban mérhetett a gyilkos a nő fejére egy oly csapást, hogy a nő a földön maradt. Egy öt hat éves leányka volt még a szobában ez is hatalmas ütést kaphatott, hogy hihetőleg a mig a nővel a dulakodás folyt eszméletén kívül volt; mert ébrenléte bizonyára halált okozott volna neki is. A gyilkos ezzel kijött a szobából magával vitte a négyszáz forintot, melyet a nő hozományában kapott az előt való nap s melyet a legény előtt olvastak meg. A gyermek a két hullával maradt reggelig véresen, iszonyu állapotban, Reggel 10 óra tájban jöttek reá a gyilkosságra. A törvényszék és rendőrség erélyes intézkedéseit megtette minden eredmény nélkül. A végrehajtott leltározásnál kaptak 10 frt 25 kr. készpénzt. Az erőszak nyomai egyik záron sem volt észlelhető a pénzt hihetőleg párnájuk alá tették az áldozatok. — Felvinczen megfogtak egy legényt, de nem a volt A gyilkost állítólag látták, a mint az Aranyos folyóban mosakodott volna, aztán sebesen látták menni a hidon keresztül. Mint egyik hírnök mutatja, a megkínzott gyermek szintén meghalt, s így e bünténynek három áldozata nyugszik.

— A fennebbi rabló-gyilkossággal kapcsolatban felhívjuk a t. tanácsot, hogy támaszkodva a büntető-törvénykönyvre, hozzon határozatot és tegye azt közhírré, miszerint a gazda és mindenki a ki

idegent fogad be és egy nap alatt be nem jeleuti a rendőrséghez, szigorú pénzbírással fog megfenyíttetni, aztán e rendeletet pontosan végre kell hajtani, a városi szolgabírák által minden negyedét havonként megvizsgáltatni és a vétőket szigorúan megbüntetni. Ezen eljárás ugyan nem fogja megakadályozni a büntényeket, de a város és rendőrség szűgyenére, nem fognak nyomtal anul a gonosztevők közülünk elszökni, a nélkül, hogy a neveiket tudnok! s hogy tudnok aztán kit keresünk.

— Aztán a eseléd-törvény is tisztán intézkedik, hogy mezei munkást, meg eselédet előljárósági bizonyítvány nélkül fogadni nem lehet. Torda piacán minden este van legalább 1—200 munkás vegyesen tekerzőkkel, kérdezzük a főkapitányt megnézte bár egyiknek is igazolványát. Így aztán meglopthatják a gazdát, ki foszthatják s nem is tudják ki és honnan. Mind olyan ügy, a miben rendet kellene csinálni és meg vagyunk győződve, hogy azzal a jó akarattal melyet a tanácsnál és rendőrségnél találkozzunk, meg is csinálják.

— A szász fi- és leányiskola valóban áldás lesz a mi városunkra nézve, mert gyermekeink legalább a német tannyelvű iskolában, a németnyelvet kitűnően megtanulhatják. Emellett a zene, szebbnél szebb kézi munka egyre kívánatosabbá tesz a pártolást. Ugy halljuk, hogy e tekintetben több szülő már előljár. Ajánljuk ezen a törvénynek minden tekintetben megfelelő fi- és különösen leányiskolát a szülők figyelmébe.

— Muszka kémet fogott el egy nagy képzelődő tehetséggel megáldott helybeli egyén. — A hazafias buzgóságot azonban a rendőrség nagyon hálátlanul fogadta, s az önkéntes rendőrt nyolcz napi fogságra ítélte, minthogy a fennemlített characterrel insultált egyén egy tisztességes és ártatlan falusi román pap volt —

— A „Tordai Dalkör“ az általa rendezendő tánc- és dalestélylyel egybekötött júliálissára a meghívókat szétküldötte. Mint halljuk a „kolozsvári dalkör“ tagjait is meghívta közreműködésre. Mi csak dicsérni tudjuk dalárdánknak ezen fáradozásait, miszerint erős elhatározással törekszik oda, hogy Torda városának egy élvezetes estét nyújtson, őszintén kívánjuk, hogy e nemes buzgóságát jó siker koronázza.

— Az ideai termés határunkon. Őszi gabonában közepes, tavaszgabonában jó kilátást nyújt. A maga idejében elvetett törökbuza szép, az eső által emelt gátokozta késői vetések gyengék. Széna közepes termést ad. Gyümölcs szőlő semmi. Az őszgabona aratása mintegy két hét múlva veszi kezdetét.

— A kir. kinstár által eszközölt fauszatás okozta károk közigazgatási felvétele és megbecslése megtörtént. Alkalmunk volt e munkálkodás folyamának tanuja lenni, s a látott okból azt hisszük, hogy a kártérítési eljárás a birtokosok megelégedésére fog megoldatni, mint hogy minden kár felvétetett, s a megállított kártérítés összegek is, a szenvedett kárnak megfelelően. —

— Balogh Árpádot, a mult hó 29-én elhalt helybeli ügyvéd Balogh János fiát, — ki a budai Krisztinavárosi szinkörben működő Gerőfi Andor szingazgató társulatánál tenor szerepekben működik, a budapesti lapok nagyon dicsérik, úgy szép énekeért, valamint játékaért, s azt is említették, hogy a budapesti nemzeti színház igazgatósága ki akarja képeztetni lyrai tenorrá e nemzeti intézet részére. Hazafias örömet okoz mindannyiszor, ha városunk szüillőit, kik egy vagy más pályán idegen hejtt működnek, elismerés kíséri, s a dicsőségben úgy szólva részeseznek érezzük magunkat. Előhaladást és sikert kívánunk fiatal polgártásunknak a rögös de hivatottak részére diesteljes pályán.

— Nekrolog. Rátz Demeter tordai birtokos és neje Oláh Mária, fiuk, ügyvéd Dr. Rátz László, leányuk Anna öz. Kimpian Lászlóné, Ida férjzett ügyvéd Csató Lajosné, Victoria férjzett ügyvéd Mészáros Jánosné ugyszintén ezek gyermekei és minden rokonok és esmerősök nevében keseredett szívvel jelen-tik, miszerint szeretett fiúk Rátz Miklós, aljárakir. járásbírói irnok, életének 41-ik évében folyó hó 4-én szélhűdésben jobb létre szenderül, kihült porai folyó hó 6-án d. u. 4 órakor a szülői háznál tartandó gr. kath. szertartás után fognak az ő-tordai köztemetőben örök nyugalomra helyeztetni. Béke porai felett! Ó-Torda, 1877. Julius 4-én.

CSARNOK.

A férfi szív.

Beszély, írta N. F.

(Folytatás.)

A szekerekhez megyünk, Gaetano elbucsuzik, Walterrel kezét szorit. Eltávozás után rokona Sangro szabadabban lélegzett. —

„Fiatall földije el van veszve“ sugá fülembé a herceg, ki a Sirenéhez érkeve magához meghívott, hogy az estét kedélyesen töltsük el. Herberth rosszullet ürügye alatt nem fogadta el a meghívást én és Walter elkísértük a herceget.

Haza menve kérdi Walter:

„Valjon miért csinált Sangro oly ijedelmes arcot, mikor rokonát meglátta?“

„Bizonyosan boszorkányozónak tartja, mert itt ilyenek is vannak.“

Na mondhatom szép ország, tolvajok és boszorkányok lakják. Egyébiránt tölem lehetnek, én nem félek tőlök.“

„Pedig volna oka félni, mert Giovanni gyűlöli őnt, minthogy látja, hogy asszonya szereti. Őrizkedjék ez embertől.“

„Na még az volna szép, hogy egy szolgától féljek.“

Nem beszéltem tovább, miután láttam, hogy figyelmeztetésem a jó tanácsok sorsára jut.

Haza érve Herberthez menék, ki kinyilvánítá, hogy holnap elutazik. — V.

Miota Herbert elutazott, — elhagyatva érzem magamat.

Egy napon sétálok a tengerparton s kit látok a hajóról kiszállani — Herbertet: Jó kedvel üdvözöl engemet, s azt mondja, jó jelnek tartja, hogy legelőször barátjával találkozik, mert a val az elhatározással tért vissza, hogy Ida kezét megkéri. — „Vagy azt hiszi, hogy Schwellenburg megelőzött?“

„Nem tudom, de ha őszintén kell szollanom Walter előnyben van ön felett.“

„Na ezen nem aggodom, inkább bánt az, hogy Ida oly dúsgazdag.“

„Dehát mi okból? Hiszen ön vagyonos és előkellő ember, senki sem vetheti szemére, hogy vagyont hajhász.“

„Ép e körülmények nyugtatnak meg némileg.“
Herbert meglátogatta Idát, hól Walter is jelen volt, — Herbert visszatérve, látogatása eredményét e két szóban adta tudtomra:

Nem szollottam.“

Irt Idának, — mire azonnal válasz érkezett, s mi elhatároztuk, hogy együtt újra visszamegyünk Idához.

Midőn beléptünk Ida boudoirjába Herbert, minden önmérséklési képessége dacára nagyon fel volt indulva, megragadta Ida kezét és ajkaihoz emelé.

„Ha arra kértem, Grófnő, hogy magánosan szollhassak önnel, azért tevény, hogy Isten hozzádot mondhasak.“

(Folytatása köv.)

Közgazdaság.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről jul. 6-án

5% Metaliques 61.05. — 5% Nemzeti kölesön 66.70
1860-iki államkölesön 72.60. — Bankrészvények 112.75.
Hitelrészvények 788. — London 145.70. — Urbéri
kötvények: Magyarországi 125.25 Temesvári 75.50
Erdélyi 73.50 Horvát-szlav. 74. — Ezüst 108.85.
Cs. kir. arany 5.96. — Napoleond'or 10.01½.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Volz B.

I. Műkedvelői előadás.

Tordán, BARLA J. úr házában 1877. é. jul. 8-án
itt először adatik:

A Z E G R I N Ó

Vitéz és hazéias színmű 5 szakaszban (Rendező B. J.)

Személyek:

Dobó István, várnagy . . .	Vertesy
Kálmán, segédtsizt . . .	Barla J.
Meeskei Gyula, ezredes . . .	Osztián
Ernö, százados	Abt Ernő
Andor, tizedes	Abt Jenő
Ferko, esatlós	Barla G.
Bálint, pap	Domián
Gerő, pécsi polgár	Nagy B.
Rozsi, török küldöné	Imets
Lajos, török fogoly	Barabás J.
Eteika, egri nő	* * *

tisztek stb.

EZT KÖVETI

A TRÉFA POLKA,

előadva két műkedvelő tag által

Helyárak: Körszék 20 kr. Zártszék 10 kr.
Állóhely 5. kr.

A mélyen tisztelt n. é. közönség becses pártfogását kéri a műkedvelők. A szünet közt zene lesz. Jegyek előre válthatók a színházban.

Kezdeté 7½ órakor.

H I R D E T É S E K.

A helybeli részvénytársulati sós-fürdő

meleg és hideg fürdőkkel ellátva a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll.

A fürdőnél jutányos ár mellett ételek, italok, ugyszintén bebutorozott lakszobák találhatók.

Társaskocsi a piacról kiindulva délelőtt ½10, délután 3 és 5 órakor mindennap közlekedik. Ha egy helyről 4 személy jelentkezik, ugy a kocsi a megrendelt időben mellék-utzákba is elmegy.

Hetenként kétszer, u. m. Vasárnap és Szerdán délután 5---7-ig zene.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri

Gombos László,

fürdő-bérlő.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek

Legujabban feltalált gyógymód

Számtalan hálaíratot

mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban

Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig

BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.

Levélbeli megkeresésre is.

[15—19, 102]

Nyilvános közönetnyilvánítás.

Miután 30 éven át idegbántalmaim ellen minden kigondolható szerket megkísértet, sem végre *Sylvius Boas ur Auxilium orientis*t is használtam és bizonyíthatom, hogy ezen egyszerű és ártalmatlan szer a legrövidebb idő alatt megmentett iszonyu bajomtól. Bár minden idegbajban szenvedő ezen szerhez fordulna és minden hírlap, mely az emberek üdvét szíven hordja e sorokat felvenné. Az *Auxilium orientis* valóban az egyetlen biztos hatású szer idegbajok ellen

M. A. Simon

Gyáros Pribusban

Ui. A „Györlitzer Anzeiger“ 95-ik számától 1875.

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.

SÜRGER MÁTYÁS

órás, Tordán.

Mindennemű fali és zsebórákat kijavítás végett elvállal s a pontos járásról egy évi felelősséget nyújt.

A városi, valamint a vidéki n. érdemű közönség figyelmébe ajánlja magát.

Lakása piactér, a „Haladás“ cz. lap kiadó hivatalával átellenben.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16—15, 20)